

राज्यातील भटक्या जमाती-क या मागास प्रवर्गातील धनगर व तत्सम जमातीमधील मेंढपाळ कुटुंबांना राज्यस्तरीय योजनेंतर्गत माहे जून ते सप्टेंबर या चार महिन्यासाठी चराई अनुदान देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: पविआ-१०१९/प्र.क्र.२१६/पदुम-३

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२

दिनांक: २० सप्टेंबर, २०१९

वाचा:- शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग, क्रमांक:- पविआ-१०१९/प्र.क्र.२१६/पदुम-३,
दि. १६.०९.२०१९

प्रस्तावना :-

राज्यातील भटक्या जमाती - क या मागास प्रवर्गातील धनगर व तत्सम समाजाच्या सर्वांगीण विकासासाठी विविध १३ नवीन योजना सुरू करण्यास मा. मंत्रीमंडळाने मान्यता दिली असून, सदर १३ योजनांमध्ये भटक्या जमाती-क या मागास प्रवर्गातील धनगर व तत्सम समाजातील मेंढपाळ कुटुंबांना राज्यस्तरीय योजनेंतर्गत माहे जून ते सप्टेंबर या चार महिन्यांच्या कालावधीसाठी प्रतिमाह रु. ६०००/- असे एकूण रु. २४०००/- चराई अनुदान देण्याचा विषय अंतर्भूत आहे.

२. मेंढपाळ कुटुंबीयांकडे असलेल्या मेंढयांच्या पालनपोषणासाठी सर्वसाधारणपणे शासकीय गायरान जमीनी, पडीक शेतजमीनी व डोंगर इत्यादी परिसरात मेंढपाळ त्यांच्या मेंढया चराईसाठी घेवून जातात. यापैकी जे क्षेत्र हे वन विभागाच्या अखत्यारीत असले, त्या क्षेत्रामध्ये मेंढपाळ व वन विभागाचे अधिकारी/कर्मचारी यांच्यामध्ये संघर्ष निर्माण होतो, अनेक वेळा वाद-विवाद होतात. परिणामी, मेंढयांच्या पालनपोषणामध्ये अडचणी निर्माण होतात.

३. सदर अडचणीवर मात करण्यासाठी राज्यातील धनगर व तत्सम जमातीची बहूल लोकसंख्या असलेल्या अहमदनगर, औरंगाबाद, धुळे, कोल्हापूर, नाशिक, पुणे, सांगली, सातारा, सोलापूर या ९ जिल्ह्यामध्ये प्रायोगिक तत्वावर नवीन योजना सुरू करण्यास वाचा येथील दिनांक १६.०९.२०१९ रोजीची शासन निर्णयान्वये मान्यता दिली आहे. तथापि, सदर योजना राज्यातील मुंबई शहर व मुंबई उपनगर हे २ जिल्हे वगळता उर्वरीत ३४ जिल्ह्यात राबविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुषंगाने खालीलप्रमाणे शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय:-

४. वाचा येथील दिनांक १६.०९.२०१९ रोजीचा शासन निर्णय अधिक्रमित करुन राज्यातील मुंबई शहर व मुंबई उपनगर हे २ जिल्हे वगळता उर्वरीत ३४ जिल्ह्यातील राज्य शासनाने वेळोवेळी अधिसूचीत केलेल्या केवळ भटक्या जमाती-क या मागास प्रवर्गातील धनगर व तत्सम समाजातील, ज्या मेंढपाळ कुटुंबाकडे किमान २० मेंढया व १ मेंढानर एवढे पशुधन असेल, अशा कुटुंबांना राज्यस्तरीय योजनेतर्गत माहे जून ते सप्टेंबर या चार महिन्याच्या कालावधीसाठी प्रतिमाह रु. ६,०००/- असे एकूण रु. २४,०००/- चराई अनुदान वाटप करण्याची योजना खालीलप्रमाणे राबविण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे:-

- (१) सदर योजना राज्यातील मुंबई शहर व मुंबई उपनगर हे २ जिल्हे वगळता उर्वरीत ३४ जिल्ह्यामध्ये राबविण्यात यावी.
- (२) सदर योजनेतर्गत राज्य शासनाने वेळोवेळी अधिसूचीत केलेल्या केवळ भटक्या जमाती (भज-क) या मागास प्रवर्गातील धनगर व तत्सम समाजामधील ज्या मेंढपाळ कुटुंबाकडे किमान २० मेंढया व १ मेंढानर एवढे पशुधन असेल, अशा कुटुंबांना सन २०१९-२० या वित्तीय वर्षापासून या योजनेचा लाभ देण्यात यावा.
- (३) सदर योजनेमध्ये पात्र मेंढपाळ कुटुंबांना प्रतिमाह रु. ६०००/- याप्रमाणे माहे जून ते सप्टेंबर या ४ महिन्याच्या कालावधीसाठी एकूण रु. २४०००/- एवढे चराई अनुदान वाटप करण्यात यावे.
- (४) जिल्हा निहाय मेंढपाळ कुटुंबांची संख्या विचारात घेऊन उक्त ३४ जिल्ह्यामध्ये प्रत्येक जिल्ह्यात कमाल २००० लाभार्थींना अनुदान देण्यात यावे.
- (५) या योजनेसाठी आवश्यक असणारा निधी विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभागाकडून उपलब्ध करून, वितरीत करण्यात येईल.

५. योजनेचा उद्देश:-

- (१) राज्यातील भटकंती करणाऱ्या धनगर व तत्सम समाजातील पशुपालकांना पारंपारिक पद्धतीने करीत असलेल्या मेंढी / शेळीपालन या व्यवसायापासून त्यांना शाश्वत उत्पन्नाचा स्रोत निर्माण करून देणे व त्याद्वारे त्यांचा सामाजिक व आर्थिक स्तर उंचावण्यास मदत करणे.
- (२) माहे जून ते सप्टेंबर या कालावधीमध्ये मेंढपाळ कुटुंबांना मेंढयांच्या चराईच्या अनुषंगाने येणाऱ्या अडीअडचणी/ समस्या यावर मात करणे.
- (३) राज्यातील मेंढ्यांच्या संख्येमध्ये सातत्याने होत असलेली घट थांबविणे किंबहुना त्यामध्ये वाढ करून स्वयंरोजगाराच्या संधी उपलब्ध करून देणे.
- (४) राज्यातील मेंढी / शेळीपालन व्यवसायास चालना देऊन ग्रामीण रोजगार निर्मिती करणे.

६. योजनेचे स्वरूप:-

- (१) सदर योजना राज्यस्तरीय योजनेंतर्गत राज्यातील मुंबई शहर व मुंबई उपनगर हे २ जिल्हे वगळता उर्वरीत ३४ जिल्ह्यामध्ये राबविणे.
- (२) सदर योजनेंतर्गत राज्य शासनाने वेळोवेळी अधिसूचीत केलेल्या केवळ भटक्या जमाती (भज-क) या मागास प्रवर्गातील धनगर व तत्सम समाजामधील उक्त जिल्ह्यातील ज्या मेंढपाळ कुटुंबाकडे किमान २० मेंढया व १ मेंढानर एवढे पशुधन असेल, अशा कुटुंबांना सन २०१९-२० या वित्तीय वर्षापासून या योजनेचा लाभ देणे.
- (३) या योजनेमध्ये पात्र मेंढपाळ कुटुंबांना प्रतिमाह रु. ६०००/- याप्रमाणे माहे जून ते सप्टेंबर या ८ महिन्याच्या कालावधीसाठी एकूण रु. २४०००/- एवढे चराई अनुदान वाटप करणे.

७. योजनेच्या अंमलबजावणीची कार्यपद्धती:-

- (१) पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी महाराष्ट्र मेंढी व शेळी विकास महामंडळामार्फत योजनेस व्यापक प्रसिद्धी देतील.
- (२) या योजनेचा लाभ घेण्यासाठी भटक्या जमाती (भज-क) या मागास प्रवर्गातील धनगर व तत्सम जमातींमधील लाभार्थींचे अर्ज संबंधित जिल्ह्याच्या जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त यांच्याकडे मागविण्यात येतील.
- (३) संबंधित जिल्ह्याच्या जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त यांच्याकडे प्राप्त झालेल्या अर्जांची छानणी करून, पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी महाराष्ट्र मेंढी व शेळी विकास महामंडळाकडे पाठविण्यात येतील.
- (४) महामंडळ प्राप्त झालेल्या अर्जांची तपासणी करून, सर्व प्रस्ताव शिफारशीसह पदुम या विभागाकडे सादर करेल.
- (५) पदुम विभाग प्राप्त झालेले पात्र अर्ज, अंतीम मान्यतेसाठी विजाभज, इमाव व विमाप्र या विभागाकडे शिफारशीसह सादर करेल.
- (६) विजाभज, इमाव व विमाप्र या विभागाकडे प्राप्त झालेल्या अर्जामधून सदर योजनेमध्ये पात्र असलेल्या लाभार्थ्यांच्या निवड करून, त्याप्रमाणे पात्र लाभार्थ्यांना योजनेमध्ये नमूद केल्याप्रमाणे लाभ देण्यास मान्यता देईल.
- (७) सदर योजनेंतर्गत विजाभज, इमाव व विमाप्र विभागाने निवड केलेल्या पात्र लाभार्थ्यांना योजनेतील लाभ देण्यासंदर्भात या विभागाकडून महामंडळास निर्देश देण्यात येतील.
- (८) निवड झालेल्या पात्र लाभार्थ्यांना महामंडळामार्फत अनुदानाची रक्कम थेट हस्तांतरण पद्धतीने (DBT) लाभधारकांच्या बँक खात्यावर जमा करण्यात येईल.
- (९) सदर निर्देशप्रमाणे महामंडळाकडून योजनेची अंमलबजावणी करण्यात येईल.

८. जिल्हास्तरीय छाननी समितीची संरचना:-

(i) जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त	-	अध्यक्ष
(ii) जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद	-	सदस्य
(iii) संबंधित तालुक्याचे पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार)	-	सदस्य
(iv) सहाय्यक आयुक्त पशुसंवर्धन,
जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त कार्यालय	-	सदस्य सचिव

९. कार्यन्वयन यंत्रणा:-

राज्य क्षेत्रामध्ये राबविण्यात येत असलेल्या सदर योजनेची अंमलबजावणी व्यवस्थापकीय संचालक, पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी महाराष्ट्र मेंढी व शेळी विकास महामंडळ, लि. पुणे यांचेद्वारे करण्यात येईल.

१०. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१९०९२०२०४१४४४५०१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

VIKAS TULSHIRAM
KADAM

Digitally signed by VIKAS TULSHIRAM KADAM
DN: cn=Maharashtra,
2.5.4.23=8609cd1c87178c82b7a19b04c6d228d1b8d0c9b19d45ef776d
80ef148059, postalCode=400032, street=MANTRALAYA,MUMBAI,
serialNumber=406cb152e109154a746cc050898e5a437e17838973824687
63a8d8f14b27b, ou=NGR AND ADF DEPARTMENT, c=GOVERNMENT
OF MAHARASHTRA, cn=VIKAS TULSHIRAM KADAM
Date: 2019.09.21 10:19:05 +05'30'

(विकास तु. कदम)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
२. आयुक्त पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे- ६७.
३. सर्व जिल्हाधिकारी (मुंबई व मुंबई उपनगर वगळून)
४. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र- १/२, मुंबई / नागपूर.
५. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
६. सर्व प्रादेशिक सहआयुक्त पशुसंवर्धन,
७. सर्व जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त,
८. सर्व जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद
९. मा. मंत्री (पदुम) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
१०. मा. मंत्री (विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
११. मा. राज्यमंत्री (पदुम) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
१२. विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१३. वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
१४. नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
१५. निवड नस्ती (पदुम- ३).